Näringsutskottets betänkande 1986/87:14

om handel med begagnade varor av ädelmetall

NU
1986/87:14

Ärendet

I motion 1985/86:N203 av Bengt Harding Olson (fp) hemställs att riksdagen beslutar om sådan ändring i lagen om handel med skrot och begagnade varor samt förordningen om handel med begagnade varor som i motionen anförts om handel med begagnade varor av ädelmetall.

Rikspolisstyreelsen har avgett remissyttrande över motionen.

Sammanfattning

En månad är, menar utskottet, en lämplig begränsning av den tid som en handlare måste bevara mottagna begagnade varor av ädelmetall innan han lämnar ut eller bearbetar dem. En motion (fp) om utökad förvaringsplikt – i tre månader – avstyrks.

Författningsbestämmelser

Gällande bestämmelser

Lagen (1981:2) om handel med skrot och begagnade varor har till ändamål att förebygga avsättning av stulet eller eljest olovligen åtkommet gods och att underlätta polisens efterspaning av sådant gods (1 §). Enligt lagen får regeringen föreskriva att handel med begagnade varor, i den omfattning som regeringen bestämmer, endast får drivas efter registrering hos den myndighet som regeringen bestämmer (2 §). Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för den som är registrerad med stöd av lagen att föra anteckningar som rör befattningen med förvärvat eller eljest mottaget gods och att tillhandahålla myndighet anteckningar, handlingar eller uppgifter därom; även andra föreskrifter får meddelas för sådan person (3 §).

Regeringen har i anslutning till den nämnda lagen utfärdat förordningen (1981:403) om handel med begagnade varor. Denna är tillämplig bl. a. på yrkesmässig handel med föremål som helt eller till väsentlig del består av guld, silver eller platina (2 § 7).

En handlare får ta emot begagnade varor endast av den som är känd för handlaren eller som på ett tillförlitligt sätt styrker sin identitet (10 §). När begagnade varor tas emot skall på särskilda numrerade inköpsnotor göras

anteckningar om bl. a. varornas art och beskaffenhet, vissa kännemärken på varorna samt namn och postadress avseende den som har överlämnat varorna samt, om denne inte är känd för handlaren, även personnummer och identifikationshandlingens art (11 §). Begagnade varor som har tagits emot får inte lämnas ut eller bearbetas förrän tidigast en månad efter den dag då varorna togs emot (12 §). Mottagna varor skall förses med beteckningar som hänvisar till motsvarande inköpsnotor, och beteckningarna får inte avlägsnas förrän varorna får lämnas ut eller bearbetas. Det finns också bestämmelser om handlares skyldighet att lämna polismyndigheten uppgifter och undersökningsmöjligheter (15, 17–19 §§). Brott mot föreskriften att mottagna varor skall bevaras minst en månad är straffbelagt (21 §).

Bakgrund

Bestämmelser som i stort motsvarade de nu gällande fanns tidigare i förordningen (1949:723) angående handel med skrot, lump och begagnat gods, vilken i sin tur föregicks av förordningen (1918:386) angående handel med vissa begagnade föremål m. m. Enligt 1949 års förordning gällde att mottaget gods inte fick utlämnas eller förstöras och ej heller nedsmältas eller underkastas annan bearbetning eller förändring förrän efter sju dagar från den dag då godset kom i handlarens besittning (16 §). Under ett år skulle handlaren göra anteckning om sådan bearbetning eller förändring av en mottagen vara att denna inte kunde igenkännas till sitt förutvarande bestånd och om förvärvarens namn m. m. när handlaren avhände sig en vara (13 §). Polismyndigheten fick, om det fanns särskilda skäl, medge undantag från dessa bestämmelser (21 §).

Skrothandelsutredningen föreslog i sitt betänkande (Ds H 1978:5; bilaga 1 till prop. 1980/81:3) Handeln med skrot och handeln med begagnade varor, vilket låg till grund för den nuvarande regleringen, att sjudagarsregeln skulle bibehållas (s. 182). Tiden under vilken uppgifter om försäljning m. m. skulle antecknas föreslogs emellertid bli förkortad från ett år till en månad, något som, enligt vad utredningen påpekade, skulle innebära en avsevärd lättnad för handeln (s. 183). Möjligheten att få dispens från de nämnda bestämmelserna skulle bibehållas.

I proposition 1980/81:3 om handeln med skrot m. m., vari förslag till den inledningsvis nämnda lagen framlades, berördes inte frågan om hur lång tid en handlare skulle vara skyldig att bevara mottagna varor oförändrade; det skulle ankomma på regeringen att besluta hur den nya regleringen skulle vara utformad i sina detaljer (s. 21). Som en allmän princip anfördes att en rimlig avvägning måste ske mellan, å ena sidan, samhällets intresse av att förhindra och försvåra handel med stöldgods och, å andra sidan, näringslivets och det allmännas intresse av att handeln med begagnade varor inte onödigt försvåras genom byråkratiskt krångel. Dessutom framhölls att samhällets resurser för kontroll över efterlevnaden av den ifrågavarande regleringen var tämligen begränsade.

Remissyttrandena över skrothandelsutredningens betänkande (se prop. 1980/81:3 bil. 2) innehöll inga synpunkter på var tidsgränsen för bevarande av mottagna varor skulle sättas. Sveriges juvelerare- och guldsmedsförbund

begärde emellertid att tillsynsmyndigheten skulle få lämna generell dispens från de angivna fristerna för de fall då kunden var väl känd av guldsmeden.

Den bestämmelse om en månads väntetid innan en mottagen vara får lämnas ut eller bearbetas som infördes genom 1981 års förordning kan alltså sägas innebära en kombination av de båda begränsningsregler som utredningen hade föreslagit i linje med vad som tidigare gällde. Någon bestämmelse om rätt för polismyndigheten att bevilja dispens finns inte i denna förordning.

Motionen

Bostadsinbrotten utgör ett allt större samhällsproblem, säger motionären. Attraktivt stöldgods är då särskilt guld- och silversmycken men även andra ädelmetallföremål. Sådant gods är lätt att avsätta och mycket inkomstbringande för både tjuv och hälare.

Den tid av en månad som en handlare är skyldig att bevara ett emottaget ädelmetallföremål innan det lämnas ut eller bearbetas är otillräcklig, hävdar motionären. Polisspaningen hinner inte ge resultat under så kort tid. Ädelmetallföremål smälts ofta ned och blir då oidentifierbara. Detta sker med laga stöd. Förvaringsplikten borde därför utsträckas till att gälla under minst tre månader. Härigenom skulle, menar motionären, möjligheterna att nå de i lagen uppställda målen förstärkas kraftfullt utan att branschen skulle drabbas av orimliga nackdelar.

Yttrande av rikspolisstyrelsen

Rikspolisstyrelsen hänvisar i sitt yttrande till underhandskontakter med polismyndigheterna i Stockholm och Göteborg. Berörd polispersonal menar att den tid av en månad som en handlare måste bevara mottagna begagnade ädelmetallvaror visserligen är relativt kort men ändå får anses fylla de krav man kan ställa. Om tiden förlängdes till tre månader skulle det troligen inte förbättra situationen, eftersom effektiviteten i kontrollen också är en fråga om tillgång på personal. På anförda skäl skulle en förlängning av den aktuella tiden till tre månader knappast leda till önskat resultat, uttalar rikspolisstyrelsen men tillägger att frågan är föremål för uppmärksamhet inom myndigheten.

Utskottet

Den som yrkesmässigt driver handel med begagnade varor av ädelmetall är, som den föregående redogörelsen visar, skyldig att låta minst en månad gå innan han lämnar ut eller bearbetar mottagna varor. Syftet med bestämmelsen är att avsättningen av stöldgods skall försvåras och polisens spaning efter sådant gods underlättas. Detta syfte skulle främjas bättre om förvaringsplikten gällde under tre månader, sägs det i motion 1985/86:N203 (fp). Motionären vill att riksdagen skall föranstalta om en författningsändring av den innebörden. Regeringen skulle följaktligen uppmanas att på denna

punkt revidera förordningen (1981:403) om handel med begagnade varor.

Reglerande föreskrifter av detta slag är uttryck för en avvägning mellan olika intressen. I det aktuella fallet står kravet på effektiv brottsbekämpning mot köpmännens önskemål att förekommande restriktioner för handeln inte skall vara onödigt betungande. Av rikspolisstyrelsens remissyttrande framgår att polisen finner den nuvarande ordningen rimlig. Möjligheterna till verksam kontroll är i hög grad avhängiga av personaltillgången, betonar man. Rikspolisstyrelsen tillägger emellertid att frågan är föremål för dess uppmärksamhet.

Utskottet noterar vad rikspolisstyrelsen har anfört och finner inte skäl för riksdagen att ta något initiativ i denna sak. Motionen avstyrks alltså.

Utskottet hemställer

att riksdagen avslår motion 1985/86:N203

Stockholm den 4 december 1986

På näringsutskottets vägnar

Nils Erik Wååg

Närvarande: Nils Erik Wååg (s), Christer Eirefelt (fp), Rune Jonsson (s), Ivar Franzén (c), Wivi-Anne Radesjö (s), Per Westerberg (m), Bo Finnkvist (s), Per-Ola Eriksson (c), Jörn Svensson (vpk), Reynoldh Furustrand (s), Sven-Åke Nygårds (s), Per-Richard Molén (m), Gudrun Norberg (fp), Lars Ahlström (m) och Leo Persson (s).

gotab Stockholm 1986 11923